

EDUAR LUJ

ISTORIJA NASILJA

Prevela s francuskog
Ivana Misirlić

 Laguna

Naslov originala

Édouard Louis

HISTOIRE DE LA VIOLENCE

Copyright © 2016, Édouard Louis

All rights reserved

Translation copyright © za srpsko izdanje 2019, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Žofroa de Laganrija

Jedan

I tako, nekoliko sati nakon što kopija tužbe koju čuvam presavijenu načetvoro u jednoj fioci dobije naziv *pokušaj ubistva*, izašao sam iz kuće i sišao niz stepenice.

Prešao sam ulicu po kiši da bih oprao čaršave na devedeset stepeni u perionici, dole, na jedva pedeset metara od ulaza u moju zgradu, leđa povijenih pod teretom torbe s vešom koja je bila ogromna, preteška, noge su mi se krivile od njene težine.

Još se nije razdanilo. Ulica je bila pusta. Bio sam sâm i hodao sam, saplitaio se, bio sam veoma blizu, ali mi se žurilo pa sam brojao: *Još samo pedesetak koraka, još samo dvadeset, i tu si*. Ubrzao sam korak. I mislio sam, nestrpljiv pred budućnošću koja će, na neki način, odaslati tu scenu u prošlost, odrediti je,

umanjiti joj značaj: *Za nedelju dana ćeš reći: To se dogodilo pre nedelju dana, hajde, a za godinu dana ćeš reći: To se desilo pre godinu dana.* Ledena kiša nije pljuštala već je bila sitna, rominjava, neprijatna, uvlačila se u platno mojih cipela, voda se širila po đonovima i natapala mi čarape. Bilo mi je hladno i mislio sam: *Mogao bi da se vrati, vratiće se, sad sam osuđen da lutam, osudio te je na lutanje.* U perionici je bio menadžer, nizak, debeljuškast. Trup mu je nadmašivao mašine koje su stajale u nizu. Pitao me je da li sam dobro, odgovorio sam *Ne*, najgrublje što sam mogao. Čekao sam njegovu reakciju. Hteo sam da odreaguje. Nije se više raspitivao, slegnuo je ramenima, okrenuo glavu, ušao u svoju usku kancelariju sakrivenu iza mašina za sušenje veša, a ja sam ga mrzeo što mi nije postavio još pitanja.

Vratio sam se u stan s čistim čaršavima. Preznojio sam se penjući se uz stepenice. Stavio sam novu posteljinu, činilo se da se Redin miris uvukao u krevet, pa sam upalio mirišljave sveće, zapalio mirišljave štapiće; to nije bilo dovoljno; uzeo sam osveživač vazduha, dezodorans, pa i toaletne vode koje sam dobio za prošli rodendan, kolonjske vode, poprskao sam čaršave, nasapunao jastučnice koje sam upravo bio oprao, tkanina je izbacivala vodu punu sapunice u obliku malih mehurića, načičkanih

jedni na druge, spojenih. Nasapunao sam drvene stolice, prešao natopljenim sunderom preko knjiga koje je držao u rukama, trljao kvake na vratima antiseptičkim maramicama, pedantno skinuo prašinu sa letvica drvenih venecijanera, pomerio i zamenio naramke knjiga koji su stajali na podu, glancao metalni okvir kreveta, naprskao sprejom s mirisom limuna glatku i belu površinu frižidera; nisam mogao da se zaustavim, vođen energijom bliskom ludilu. Mislio sam: *Bolje lud nego mrtav*. Oribao sam tuš gde se kupao, izlio nekoliko litara varikine u toalet i u lavabo (bar dva litra, što će reći punu flašu od litar i po i još jednu, napola punu), oribao čitavo kupatilo, čak sam, apsurdno, očistio i ogledalo u kome se ogledao, bolje reći, divio sebi te večeri, bacio u đubre odeću koju je dodirivao, pranje nije bilo dovoljno; ne znam zašto je za posteljinu pranje bilo dovoljno, a za odeću nije. Ribao sam pod, četvoronoške, voda koja se pušila pekla mi je prste, krpa mi je otkidala tanane i pravougaone komadiće omekšale kože. Parčići kože su se uvtali sami od sebe. Zaustavljao sam se, duboko udisao, zapravo sam njuškao, kao životinja, postao sam životinja u potrazi za mirisom koji kao da nije hteo da nestane uprkos svim mojim naporima, njegov miris nikako da ispari, i zaključio sam da je taj miris bio na meni,

a ne na čaršavima ili nameštaju. Problem je dolazio od mene. Ušao sam u tuš-kabinu, oprao se jednom, dvaput, pa treći put, i tako redom. Natrljao sam se sapunom, šamponom, pa regeneratom po celom telu kako bih se što više namirisao, ali kao da se njegov miris utisnuo u mene, uvukao između kože i epitela, grebao sam sve delove tela noktima, zarivao ih, snažno, pomamno, da bih stigao do unutarnjih slojeva kože, oslobodio ih njegovog mirisa, psovao sam, *Jebem ti*, a miris je odolevao, bilo mi je sve više muka, hvatala me je sve jača vrtoglavica. Zaključio sam: *Miris je duboko u nosu. Osećaš unutrašnjost svog nosa. Miris se zaglavio u mom nosu*. Izašao sam iz kupatila, pa sam se vratio i sipao fiziološki rastvor u nozdrve; izduvao sam vazduh kroz nos, kao kad se duva u maramicu, to sam bar hteo da postignem, da serum zahvati celu površinu unutrašnjosti nozdrva; ništa nije vredelo; otvorio sam prozore i izašao da se nađem sa Anrijem, jedinim prijateljem koji je bio budan tog božićnog jutra 25. decembra u devet ili deset sati.

Moja sestra opisuje scenu svom mužu. Sakrio sam se iza jednih vrata, slušam je. Čujem njen glas koji prepoznajem čak i posle godina odsustva, njen glas u kome se uvek mešaju žestina, osvetoljubivost, pa i ironija, rezigniranost.

Došao sam kod nje pre četiri dana. Naivno sam pomislio da je boravak na selu jedino što može da mi pomogne da se odmorim i odagnam zlovolju iz svog načina života, ali samo što sam kročio u tu kuću, spustio torbu na madrac, otvorio prozor u sobi koji gleda na šumarke i obližnji pogon seoske fabrike, shvatio sam da sam pogrešio i da ću se vratiti još melanholičniji i deprimiraniji od dosade.

Nisam je posetio dve godine. Kad mi zameri što me nije bilo, mrmljam neku ispraznu frazu poput „Moram da živim svoj život“ i pokušavam da zvučim dovoljno uverljivo kako bih krivicu prebacio na nju.

Ali ne znam šta radim ovde. I prošli put sam seo u isti auto kao i ove nedelje, u taj automobil od kojeg mi bude loše zbog ustajalog mirisa duvana, a kad vidim kako s druge strane promiču polja kukuruza i repice, ista ona prostranstva šećerne repe koja su smrdela, nizovi kuća od cigala, odurni plakati Nacionalnog fronta, turobne crkvice, strokave benzinske pumpe, zarđali supermarketi, klimavi i nasađeni posred pašnjaka, taj depresivni pejzaž severne Francuske, pripadne mi muka. Shvatio sam da ću se osećati usamljeno. Otišao sam odande govoreći u sebi kako mrzim selo i da se više nikada neću vratiti. A ove godine sam se vratio. *Ima još nešto. Nije*

da nećeš da dolaziš samo zato što ste se, neminovno, posvađali pet minuta nakon što si stigao, mislio sam u dolasku, dok sam bio u njenom autu i pevužio da ne bih pričao, nije samo to, nego što je sve, u njenom načinu ponašanja, njenim navikama, načinu razmišljanja, napad na tebe, ono što te razdražuje. I zato što ti se i ne viđa s njom otkad si shvatio sa kolikom si je lakoćom i ravnodušnošću zanemario, često grubo jer se nadaš da će ti ona pomoći u tom pokušaju napuštanja. Ona sada zna. Zna koliko možeš da budeš hladan, a tebe je sramota. Iako više nema razloga da te bude sramota, imaš pravo da ih napustiš, ali te je sramota. Znaš da te odlazak kod nje primorava da se suočiš sa svojom surovošću, sramota te nagoni da to nazoveš svojom surovošću. Znaš da kad si sa Klarom, moraš da vidiš u sebi ono što ne želiš, i zato se ljutiš na nju. Ne možeš a da se ne ljutiš na nju.

Otkad sam je posetio poslednji put, poslao sam joj nekoliko SMS-ova i razglednica, izabраниh forme radi, onako usput, iz neodređenog osećanja porodične obaveze, a koje je ona magnetom zakačila na frižider, nažvrljanih u brzini, napolju, na klupi, ili na nekom stolu u kafeu, „Poljubac iz Barselone, Vidimo se uskoro, Eduar“, ili „Pozdrav iz Rima, vreme je predivno“, možda ne toliko da bih održao nekakvu vezu s njom, kao što uveravam sebe, koliko da bih

je podsetio na udaljenost koja nas razdvaja i kako bih joj stavio do znanja da sam sada daleko od nje.

Muž joj se vratio sa posla. Sa mesta na kojem sam, mogu da vidim njegova stopala. Klara i on su u dnevnoj sobi, ja sam u susednoj. Vrata su odškrinuta četiri-pet centimetara, slušam je a da me oni ne vide, sakriven sam i uspravljen, ukočen iza vrata. Ne mogu da ih vidim, mogu samo da ih čujem, njegove korake mogu da prepoznam, a pretpostavljam da ona sedi na stolici, naspram njega. On je nepomično sluša, a ona priča.

„Tako mi je rekao, da ne zna skoro ništa o njemu osim njegovog imena: Reda.“

Didije i Žofroa misle da me je slagao i da mi nije rekao svoje pravo ime. Ne znam. Upinjem se da ne mislim o njemu, svaki put kad pomislim, potrudim se da skrenem misli. Usredsredim se na nešto drugo, kao da želim da mi je, baš zbog svega što mi je uzeo, ostavio bar to, ubeđujem sebe da bi to što znam ta četiri slova moglo da se veže za nekakvu osvetu, ili ako bi reč bila previše snažna, za nekakvu moć nad njim, proisteklu iz tog saznanja. Ne želim da izgubim bitku na svim poljima. Kad pričam o tome ljudima oko sebe, i kada mi prigovore da mi očigledno nije rekao svoje pravo ime, i da je predstavljanje lažnim

imenom u ovakvom slučaju, u ovoj konstelaciji, klasična tehnika, obuzmu me osećanja iritiranosti i agresije, kojih ne mogu da se rešim, ta pomisao mi je najnepodnošljivija, naprasno postanem agresivan, dođe mi da se izurlam, da učutkam svog sagovornika, da ga protresem.

„Ponovio mi ga je tog jutra. Bili smo u pekari, zamolila sam ga da mi ponovi“, i zaista, dok smo putovali, rekao sam joj da kad je Reda uperio pištolj ka meni, pošto je to bila scena koju je želela da joj ponovim, iznova i iznova, kada je uperio pištolj, više se nisam pitao *Da li će me ubiti* jer u tom trenutku više nije bilo sumnje u to, bilo je neumitno, ubiće me i umreću, te noći, u svojoj sobi, popustio sam pred okolnostima sa onom sposobnošću pojedinca da ustukne i prilagodi se svim situacijama, dovoljno je osvrnuti se na istoriju, čak i u najneprirodnijem i najjezivijem kontekstu, ljudi se prilagode, naviknu – što je, rekao sam Klari, zbog toga što sam sklon velikim frazama, u isto vreme i najbolja i najgora poruka za čovečanstvo jer to znači da je dovoljno promeniti svet da bi se i ljudi promenili, ili bar većim delom, a Klara nije slušala, nema potrebe menjati ih jednog po jednog, to bi predugo trajalo, ljudi se prilagođavaju, ne trpe, prilagođavaju se. Pitanje dakle nije bilo *Da li će me ubiti*, već pre *Kako će me ubiti*, odnosno:

Da li će me zadaviti svojim šalom, ili: Da li će povući okidač revolvera, ili: Da li će uraditi nešto što ne mogu ni da pretpostavim; nisam gajio nadu da ću mu umaći, nisam se više nadao da ću preživeti, već samo da ću umreti na što bezbolniji način. Kasnije su mi policajci ili Klara čestitali na hrabrosti, mada meni, te noći, pojam hrabrosti nije bio ni nakraj pameti. Povlači se nekoliko koraka unazad, držeći čvrsto pištolj u ruci. Pruža drugu ruku, onu u kojoj nema oružje, ne ispušta me iz vida, i pipka po gomili odeće naslagane na radnoj stolici. Uzima šal. Ja mislim: *Ponovo će pokušati da me zadavi.* Međutim, kad mi se približio, nije pokušao da me zadavi kao što je to uradio nekoliko minuta ranije, pre nego što je izvuкао revolver. Nije podigao ruke ka mom vratu. Ovog puta je pokušao da me veže, uzima mi desnu ruku, pokušava da uhvati drugu i uveže me šalom, a ja se prisećam mirisa njegovog znoja i mirisa njegovog uda. Borim se, pokušavam da ga sprečim, a strašno sam se plašio, mislio sam: *ne želim da umrem*, banalno tužna i tragična rečenica. Ispuštao sam neke slabe krike, po svemu sudeći, nisam vikao dovoljno glasno. Ne bih se usudio da tako rizikujem. Gurao sam ga, i dalje mirno, najmirnije moguće, molio sam ga da *to ne radi*. Odolevao sam, on nije uspevao, ponavljao je bez prekida *Ima da te rasturim Ima da*

te rasturim Ima da te rasturim (to rasturiti nije bilo u onom uobičajenom smislu, već je to *rasturanje*, u toj konstelaciji, značilo da će se potruditi da me dokrajči). *Ima da te rasturim Ima da te rasturim Ima da te rasturim*. Urlao je. Nadao sam se da će nas neki komšija čuti i da će pozvati policiju. *Ali ako policija bane, moguće je da će ga strah naterati da reaguje i da će me odmah ubiti, kad ga obuzme panika, kad začuje kroz vrata glasove policajaca kako izgovaraju: Policija, smesta otvarajte vrata*. Kako nije uspeo da me veže, ponovo je uzeo pištolj koji je za trenutak stavio u unutrašnji džep mantila od skaja, bacio šal na pod ili ga stavio oko vrata, više ne znam, i prilepio me na dušek.

U božićno jutro, svega nekoliko sati nakon te scene, pešačio sam i vozio bicikl do Anrija, i putem sam i dalje mislio: *Za nedelju dana ćeš reći: To se dogodilo pre nedelju dana, hajde, a za godinu dana ćeš reći: To se desilo pre godinu dana*. Nisam ni stigao do njegovih vrata, a on ih je već otvorio. Mora da me je čuo kako dolazim. Hteo sam da mu se bacim u zagrljaj, ali sam se isprva suzdržao, a zašto, ne znam ni sam.

Rekao sam Klari: „A nisam mislio da je opasan.“
Neposredno nakon te noći sa Redom nisam verovao,

ali sam mesecima kasnije počeo da verujem da svako može potencijalno da bude opasan, čak i osobe sa kojima sam bio blizak, mislio sam da svakog može da spopadne ubilačko ludilo, da odjednom može da ga obuzme želja za uništavanjem i krvlju, i da može bez upozorenja da me napadne, čak i Didi je i Žofroa, moja dva najbliža prijatelja, pa ipak, iz nekog razloga nisam tako mislio o Anriju. Stajali smo tako, ukočeni, i u tih nekoliko trenutaka kad se vreme zaustavilo, osećao sam da me je pomno posmatrao i analizirao, diskretno, tražeći znakove koji bi mu nagovestili razlog mog prisustva, tako rano, baš na taj dan. Pogled mu je leteo preko mene, preko moje prljave i masne kose, tamnih kolutova ispod premorenih očiju, vrata prošaranog ljubičastim mrljama, naduvenih purpurnih usana. Sa svakim tragom koji je otkrivao, lice mu se mračilo; sećam se da sam se više puta istuširao pre nego što sam došao kod Anrija, a opet se vrlo jasno sećam da mi je kosa bila prljava kad sam bio kod njega. Pozvao me je da uđem. Išao je za mnom, i kako sam koračao, osećao sam njegov pogled na potiljku. Nisam plakao. Ušao sam u njegov stan. Uramljene fotografije stajale su na nameštaju, a iza kanabeta bio je njegov portret, zastakljen. Seo sam i Anri mi je skuvao kafu. Iz kuhinje je doneo dve

šolje koje su se tresle na tacnama; pitao me je da li želim da mu kažem šta se dogodilo, i odgovorio sam da hoću. Opisao sam Redu, najpre njegove smeđe oči i crne obrve, počeo sam od očiju. Lice mu je bilo glatko. Crte su mu bile istovremeno nežne i upadljive, muževne. Kad se smejao, imao je jamice na obrazima, a često se smejao. U kopiji tužbe koju sam imao kod sebe, piše, policijskim rečnikom: *Magrepski tip*. Svaki put kad pogledam u to, ta reč me ogorči jer u njoj još čujem onaj rasizam policije sa saslušanja koje je usledilo 25. decembra, onaj kompulzivni rasizam za koji mi se činilo, kada se sve uzme u obzir, da je bio jedini element koji ih je spajao, u toj pripijenoj uniformi, i na koji se oslanjala njihova jedinica te večeri, jer za njih *magrepski tip* ne označava geografsko poreklo već znači bagra, krimos, delinkvent. U policiji su mi tražili da opišem Redu, i ja sam to učinio u kratkim crtama, a policajac me je naprasno prekinuo: „A, hoćete da kažete – magrepski tip.“ Likovao je, bio je, ne mogu da kažem baš *veoma srećan*, to bi bilo preterano, ali se osmehivao, likovao je kao da sam priznao nešto što je želeo da čuje otkako sam se pojavio, kao da sam mu konačno isporučio dokaz koji je oduvek bio deo istine, pa je ponavljao: „magrepski tip, magrepski tip“, a između rečenica ponovo govorio: „magrepski tip, magrepski tip“.

Ispričao sam Anriju šta se desilo te noći, i otišao da legnem u njegov krevet. Pokazao mi je da mu se soba nalazi na mezaninu, i popeo sam se da odspavam. Dugo nisam spavao, ako se izuzme onih nekoliko sijesti sa Redom.